МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

ДНІПРОВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ОЛЕСЯ ГОНЧАРА

ЗАТВЕРДЖУЮ

Ректор

_____ М.В. Поляков

«____» _____ 2019 р.

УЗГОДЖЕНО

Проректор
з науково-педагогічної роботи

_____ В.А. Куземко

«____» _____ 2019 р.

ПРОГРАМА
ФАХОВОГО ВСТУПНОГО ВИПРОБУВАННЯ

для вступу на навчання за освітнім рівнем магістра
на основі освітнього ступеня бакалавра (освітньо-кваліфікаційного рівня спеціаліста)
за спеціальністю 014 Середня освіта
спеціалізація 014.07 Середня освіта (Географія)
другого (магістерського) рівня вищої освіти

Розглянуто на засіданні вченої ради
факультету економіки
від «14» січня 2019 р. протокол № 3
Голова вченої ради _____ (Гринько Т.В.)

Дніпро
2019

Укладачі програми:

1. Зеленська Любов Іванівна, доктор педагогічних наук, професор, завідувач кафедри фізичної та економічної географії;
2. Бойко Зоя Володимирівна, кандидат географічних наук, доцент кафедри фізичної та економічної географії;
3. Горожанкіна Натялія Анатоліївна, кандидат географічних наук, доцент кафедри фізичної та економічної географії.

Програма ухвалена

- на засіданні кафедри (кафедр):
  Кафедра фізичної та економічної географії від «12» грудня 2018 р. протокол № 143

Завідувач кафедри _____ (__Зеленська Л.І.____)
(підпис) (прізвище та ініціали)

І. ЗАГАЛЬНА ЧАСТИНА

Фахове випробування – форма вступного випробування для вступу на основі здобутого ступеня бакалавра, магістра або освітньо-кваліфікаційного рівня спеціаліста, яка передбачає перевірку здатності до опанування освітньої програми другого (магістерського) рівня вищої освіти на основі здобутих раніше компетентностей.

Результати фахового вступного випробування зараховуються для конкурсного відбору осіб, які на основі ступеня бакалавра, магістра (освітньо-кваліфікаційного рівня спеціаліста) вступають на навчання для здобуття ступеня магістра. Приймальна комісія університету допускає до участі у конкурсному відборі осіб, які за результатом фахового вступного випробування отримали не менше 40 балів за шкалою від 0 до 100 балів.

Програма фахового випробування для вступу на навчання за освітнім рівнем магістра за спеціальністю 014 Середня освіта, спеціалізація 014.07 Середня освіта (Географія) містить питання з таких *нормативних* навчальних дисциплін природничо-наукової та професійної підготовки бакалавра за напрямом підготовки 014 Середня освіта:

1. Фізична географія материків та океанів;
2. Фізична географія України;
3. Економічна і соціальна географія України;
4. Регіональна економічна і соціальна географія;
5. Методика викладання географії в загальноосвітніх навчальних закладах;
6. Форми та методи викладання географії.

ІІ. ПЕРЕЛІК ТЕМ, З ЯКИХ ВІДБУВАЄТЬСЯ ОЦІНЮВАННЯ ВСТУПНИКА

І ЦИКЛ ЗАГАЛЬНОЇ ПІДГОТОВКИ

1. Зміст навчальної дисципліни «Фізична географія материків та океанів»

І. Характеристика природи материків: 1.Розташування (географічне положення); 2. Характер поверхні, основні форми рельєфу; 3. Кліматичні особливості: тип клімату; панівні повітряні маси; середні температури січня та липня; кількість та режим опадів; характеристика пір року; 4. Особливості внутрішніх вод. Головні річкові системи; 5. Загальні риси рослинності, основні види типових рослин; 6. Ґрунти; 7. Загальні риси тваринного світу, основні представники типового тваринного світу; 8. Характерні несприятливі природні явища та процеси; 9. Природоохоронні території. 10. Фізико-географічне районування.

ІІ. 11. Характеристика природи океану: географічне положення: відносно екватору та нульового меридіану; розташування стосовно материків (береги яких материків омиває); розміри: площа, протяжність; особливості берегової лінії (звивистість); основні затоки, протоки; рельєф дна; характеристика вод: температурний і льодовий режим; солоність; рух води; загальна характеристика органічного світу; фізико-географічне районування.

2. Зміст навчальної дисципліни «Фізична географія України»

1.Загальний аналіз природних умов і природних ресурсів України. 2.Геологічна будова. 3.Геоморфологічна будова. 4.Корисні копалини. 5.Моря, внутрішні води і їх ресурси. 6.Ґрунтовий покрив.7.Рослинний і тваринний світ. 8.Регіональний аналіз природних умов України. 9.Ландшафти і фізико-географічне районування. 10. Регіональні рівнинні ландшафтні структури. 11. Регіональні гірські ландшафтні структури.

3. Зміст навчальної дисципліни «Економічна і соціальна географія України»

1. Адміністративно-територіальний устрій України. Історико-географічні області (землі). 2. Населення та трудові ресурси України.: Територіальні відмінності і чинники розміщення і густоти населення. Природний рух населення. Вікова і статева структура. 3. Міграція населення, її види та причини. Національний та етнічний склад населення. Українська діаспора і причини її виникнення. 4. Урбанізація та регіональні відмінності в її рівнях. Типи

міських поселень. Функції міст і міські агломерації. Сільське розселення та його територіальні відмінності. Демографічні проблеми сільського населення України, шляхи їх вирішення. Промисловість: Загальна характеристика розвитку і розміщення промисловості. 4. Секторальна структура промисловості. Паливно-енергетичний комплекс: структура, місце і роль у господарському комплексі. Металургійний комплекс. Машинобудівний комплекс: значення, місце і роль у господарстві, структура і принципи розміщення. Хімічний комплекс. Лісопромисловий комплекс. Легка промисловість, її структура, принципи розміщення і географія. 6. Агропромисловий комплекс (АПК): Роль, місце і значення АПК. Структура комплексу та основні його ланки. Земельний фонд. Рослинництво. Зернові культури. Сфери, що переробляють продукцію зернового господарства. Вирощування технічних культур. Сфери переробки технічних культур. Переробні сфери. Тваринництво. Сфери переробки тваринницької продукції. Агропромислові зони. 7. Транспортний комплекс і міжнародні економічні зв`язки: Роль і значення транспорту. Основні види транспорту і особливості їх розміщення. 8. Сучасні підходи до економічного (суспільно-географічного) районування території України. Характеристика економічних районів. 9. Євроінтеграційні пріоритети України. Зовнішні економічні зв`язки.

4. Зміст навчальної дисципліни «Регіональна економічна і соціальна географія»

1. Політична карта світу. Регіони світу. 2. Типологія країн світу. Типологія за відношенням до моря (або положенням по відношенню до Світового океану): 1) країни, що не мають виходу до моря (континентальні); 2) країни, що мають вихід до моря: приморські; півострівні; країни-острова; країни архіпелаги. 3. Типологія за формою державного правління: республіка; монархія (теократична, абсолютна, конституційна монархії); джамахірія; держава у складі співдружності. 4. Типологія за формою державного устрою: унітарна; федерація; конфедерація. Формування політичної карти світу. 5. Сучасні зміни на політичній карті світу – кількісні та якісні. Огляд підходів до типології країн світу на політичній карті. 6. Характеристика критеріїв поділу держав світу за рівнем соціально-економічного розвитку. Розробка синтетичних показників для класифікації країн світу. Інтеграційні процеси в світі. Групування основних блоків та спілок країн світу. 7. Економіко-географічна характеристика країн світу. Регіони Європи: Західна Європа, Північна Європа, Південна Європа, Східна (Центральна) Європа, Південно-Східна Європа. 8.Регіони Азії: Південно-Західна Азія, Південно-Східна Азія, Східна Азія, Південна Азія, Центральна Азія. 9.Регіони Африки: Північна Африка, Південна Африка, Західна Африка. 10. Регіон Латинська Америка. Регіон Австралія та Океанія: склад регіону, типологія країн регіону, інтеграційні процеси, особливості ЕГП, населення, природні умови та ресурси, стисла економіко-географічна характеристика господарства.

II ЦИКЛ ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ

5. Зміст навчальної дисципліни « Методика викладання географії в загальноосвітніх навчальних закладах»

1. Методика викладання географії як педагогічна наука. 2. Принципи географічної освіти та їх сучасні тенденції розвитку. 3. Професійні компетенції вчителя географії. 4. Розвиток та сучасний стан методики викладання географії в Україні. 5 Методика викладання географії – закордонний досвідю 6. Мета і задачі викладання географії у школі. 7. Зміст шкільного курсу географії. Елементи змісту географічної освіти. 8. Формування теоретичних та емпіричних знань зі шкільних географічних курсів як найважливіших географічних компетенцій учнів. 9. Методика формування вмінь та навичок зі шкільних географічних курсів. 10. Класифікація методів викладання географії. 11. Характеристика словесних (вербальних), наочних та практичних методів викладання географії. 12. Сучасні педагогічні технології викладання географії. 13. Класифікації засобів викладання географії.

6. Зміст навчальної дисципліни « Форми і методи викладання географії»

1. Актуальні проблеми організації викладання географії в Україні. Предмет дослідження методики навчання географії, зв'язок з іншими науками. Структура методики

навчання географії. Розвиток організаційних форм навчання. 3. Історія розвитку та сутність сучасної системи організації навчання: визначення, основні риси. 4. Методи навчання географії. Поняття про методи навчання. Класифікація методів навчання географії. 5. Характеристика окремих груп методів навчання. Аналіз методів за джерелами формування знань. Характеристика методів на основі їх внутрішньої психологічної дії та логіки засвоєння знань. Бінарні методи навчання. Вибір методів навчання. Відповідність вибору методів змісту і формам навчання географії. Врахування індивідуальних особливостей учнів при виборі методів і форм навчання. Значення сучасних засобів навчання при виборі форм та методів. 6. Форми організації навчальної діяльності географії. Фронтальна та індивідуальна форми організації навчання. Поєднання індивідуальної, фронтальної роботи, диференціації навчання – основа ефективного навчально-виховного процесу з географії. 7. Урок – основна форма викладання географії. Основні дидактичні принципи та вимоги до сучасного уроку географії. Типи уроків географії у сучасній школі. Основні вимоги до конструювання уроку. Лекційно-семінарська форма викладання географії. 8. Альтернативні форми навчання та підходи до планування навчально-виховного процесу з географії. Блочна система подачі навчального матеріалу та тематичне оцінювання. 9. Практичні роботи як форма організації викладання географії. Типи практичних робіт з географії. Особливості робіт із картографічними джерелами. Практичні роботи та дослідження на місцевості. Екскурсії як форма організації викладання географії. 10. Нетрадиційні уроки як форма організації викладання географії. Класифікація нетрадиційних уроків. Особливості методики організації та проведення уроків різних типів. Уроки з використанням сучасних комп'ютерних навчальних програм, електронних карт та підручників, засобів комп'ютерного тестування та Інтернету.

ІІІ. ПЕРЕЛІК РЕКОМЕНДОВАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

До навчальної дисципліни «Фізична географія материків та океанів»

1. Гудзевич А.В. Регіональна фізична географія (Європа та Азія): Навч. посіб. для студ. геогр. спец. вузів / А.В. Гудзевич. – В.: Віндрук, 2005. – 464 с.
2. Губарев В.К. Географія світу : довід. шк. і студ. / В.К. Губарев. – Д.: ТОВ ВКФ «БАО», 2005. –576 с.
3. Еловичева Я.К. Проблемы физической географии / Учебное пособие для студентов вузов. Минск: БГУ, 2011. – 300 с.
4. Кольмакова Е.Г., Козлов Е.А. Физическая география материков. Северная и Средняя Европа. Европейское Средиземноморье : практикум для студ. геогр. фак. - Минск : БГУ, 2013. – 54 с.
5. Костів Л. Я. Фізична географія материків і океанів. Африка : навч.- метод. посібник / Л. Я. Костів. – Львів : ЛНУ імені Івана Франка, 2017. – 184 с.
6. Методичні вказівки до виконання лабораторних робіт з курсу «Фізична географія материків та океанів» Укл. Бережна О.В., Бурлака Є.В., Ноздрань А.В. Д.: ДДУ, 2009 – 28 с.

Панасенко Б. д. Фізична географія материків та океанів: Навчальний посібник. В 2 ч. - Вінниця: «ГІПАНІС», 2001. - 410 с.

До навчальної дисципліни «Фізична географія України»

1. Булава Л.М. Фізична географія України. – Х.: АН ГРО плюс, 2008. – 228 с.
2. Комплексний атлас України. – К.: ДНВП Картографія, 2005. – 96 с.
3. Маринич О.М., Шищенко П.Г. Фізична географія України: Підручник - 3 - те вид. - К.: Знання, 2006.-511 с.
4. Маринич О.М., Шищенко П.Г. Фізична географія України: Підручник для студентів. – Електронний ресурс.– Режим доступу: http://shron1.chtyvo.org.ua/Marynych_Oleksandr/Fizychna_heohrafiia_Ukrainy.pdf

5. Національний атлас України. – К.: ДНВП «Картографія», 2008. – Електронний ресурс. – Режим доступу: http://www.cadastre.bg/archive/8zasedanie/prezentacii/ukraina/NAU.pdf

6. Палієнко В.П., Матушко А.В., Барщевський М.Є., Спиця Р.О. та ін. Сучасна динаміка рельєфу України / За ред.. В.П. Палієнко. – К.: Наук.думка, 2005. – 375 с.

7. Рельєф України. Навчальний посібник / Б.О. Вахрушев, І.Р. Ковальчук, О.О. Комлєв, Я.С. Кравчук: За редакцією В.В. Стецюка. – К.: Видавничий дім «Слово», 2010. – 685 с.

8. Суматохіна І.М. Методичні вказівки до виконання практичних та самостійних робіт з курсу «Фізична географія України». – Видання 2-ге, доповнене, оновлене. – Дніпро: Друкарня «Будинок друку», 2017. – 40 с.

До навчальної дисципліни «Економічна і соціальна географія України»

1. Мезенцева Н.І., Мезенцев К.В. Економічна та соціальна географія України: навч.-метод. посібник. - К.: ВПЦ» Київський ун-тет», 2010. – 240 с.

2. Національний атлас України. - К. : ДНВП „Картографія", 2007. – 435с.

3. Нємець Л.М., Сільченко Ю.Ю., Вірченко П.А. Економічна і соціальна географія України: навчально-методичний посібник. - Харків: Вид-во ун-ту ім. В.Н.Каразіна , 2014. – 65с.

4. Розміщення продуктивних сил: регіональна економіка України. Навчальний посібник. / за ред. Є.П.Качана. – Т.: Економічна думка, 2005. – 310 с.

5. Стеченко Д.М. Розміщення продуктивних сил і регіоналістика: Підручник. К.: Вікар. 2006. – 400 с.

6. Смаль І.В. Економічна та соціальна географія України. - Ніжин: Вид-во Ніжинського держ. ун-ту ім М.Гоголя, 2009. – 287 с.

До навчальної дисципліни «Регіональна економічна і соціальна географія»

1. Атлас економічна і соціальна географія світу: 10-11 клас. – К.: ДНВП «Картографія», 2018. – 53 с.

2. Безуглий В.В., Козинець С.В. Регіональна економічна та соціальна географія світу: Посібник. – К.: Видавничий центр „Академія", 2008. – 688 с.

3. Блій Г. Географія: Світи, регіони, континенти / Блій, Г. де, Муллер П., Шаблій О. – К.: Либідь, 2004. –740с.

4. Довгань Г. Д. Країнознавство / Г. Д. Довгань, А. Й. Сиротенко, О. Г. Стадник. – Х.: Веста, вид-во Ранок, 2007. – 480 с.

5. Економіка зарубіжних країн : Навчальний посібник для вузів / А. П. Голіков, О. Г. Дейнека, Л. О. Позднякова, П. О. Черномаз. – К. : Центр учбової літератури, 2008. – 463 с.

6. Економіка зарубіжних країн : Навчальний посібник для вузів / В. В. Ковалевський, Ю. Г. Козак, Н. С. Логвінова, А. А. Наумчик; за ред. В. М. Осипова. – 3-тє вид., перероб. та доп. – К. : Центр учбової літератури, 2007. – 543 с.

7. Ігнатьєв П. М. Країнознавство. Країни Азії: Навч. пос. для вузів / П. М. Ігнатьєв. – Чернівці: Книги – ХХІ, 2004. – 384с.

8. Лисичарова Г.О. Методичні рекомендації до курсу «Регіональна економічна та соціальна географія». – Д.: ДНУ ім. Олеся Гончара, 2015. – 44 с.

9. Масляк П.О. Країнознавство: Підруч. / П.О.Масляк. – К.: Знання, 2007. – 292 с.

10. Юрківський В. М. Регіональна економічна і соціальна географія. Зарубіжні країни : Підручник / В. М. Юрківський. – 2-ге вид. – К. : Либідь, 2001. – 416 с.

До навчальної дисципліни «Методика викладання географії в загальноосвітніх навчальних закладах»

1. Географія. 6-11 клас: навчальні програми, методичні рекомендації щодо організації навчально-виховного процесу в 2016/2017 н. р. з коментарем провідних фахівців. – Х.: Видавництво «Ранок», 2016. – 96 с.

2. Державний стандарт базової і повної загальної середньої освіти. - [Електронний ресурс]. - Режим доступу: http://zakon2.rada.gov.ua/laws/ show

3. Дидактика географії: монографія (електронна версія) / В.М. Самойленко, О.М. Топузов, Л.П. Вішнікіна, І.О. Діброва. – К. : Ніка-Центр, 2013. – CD, ISBN 978-966-521-619-3. – 570 с.

4. Дидактика географії: Монографія / В.М.Самойленко, О.М.Топузов, Л.П.Вішнікіна, О.Ф.Надтока, І.О.Діброва. – К.: Педагогічна думка, 2014. – 586 с.

5. Дмитрук Н.Г. Методика обучения географии: учебник для студ. учреждений высщ. пед. проф. образования / Н.Г.Дмитрук, В.А.Низовцев, С.В.Васильев. - М.: издательский центр "Академия", 2012. - 320 с.

6. Загальна методика навчання географії : підручник [з грифом МОНМС України] / О.М. Топузов, В.М. Самойленко, Л.П. Вішнікіна. – К. : ДНВП "Картографія", 2012. – 512 с.

7. Иванов Ю. А. Методика преподавания географии. - Брест: БрГУ, 2012. - 96 с.

8. Кобернік С. Г. Збірник завдань для самостійної роботи студентів з методики навчання географії: метод. посіб. для студентів географічних спец. вищих педагогічних навчальних закладів / С. Г. Кобернік. – К.: НПУ ім. М. П. Драгоманова, 2010. – 80 с.

9. Кобернік С. Г. Методика викладання географії в школі. / С. Г. Кобернік, Р. Р.Коваленко, П. О. Масляк, О. Я. Скуратович. – К.: Стафед-2, 2000. – 318 с.

10. Кобернік С. Г. Методика навчання географії: практикум для лабораторних занять студентів географічних спеціальностей вищих педагогічних навчальних закладів / С. Г. Кобернік. – К.: НПУ ім. М. П. Драгоманова, 2014. – 106 с.

11. Кобернік С. Г. Науково-методичні засади географічної освіти в основній школі: монографія / С. Г. Кобернік. – К.: НПУ ім. М. П. Драгоманова, 2012. – 346 с.

12. Концепція географічної освіти в основній школі /Інститут педагогіки НАПН України /за заг. ред.: О.М.Топузов, О.Ф.Надтока, Л.П.Вішнікіна, А.С.Доброскок та ін. – К.: Педагогічна думка, 2014. – 30 с.

13. Корнєєв В. П. Методика вивчення географії материків і океанів. – Кам'янець-Подільський: Абетка-НОВА, 2004. – 308 с.

14. Лаврук М. М. Методика навчання географії: практична і самостійна робота студентів: навчально-методичний посібник. - Львів : ЛНУ імені Івана Франка, 2015. - 136 с.

15. Мащенко О.М. Методика навчання природознавства. - Полтава: ПНПУ, 2013. - 63 с.

16. Методика навчання географії / О.М. Топузов, В.М. Самойленко, Л.М. Булава, Л.П. Вішнікіна. Навчальна програма. – Полтава: Полтавський державний педагогічний університет імені В.Г. Короленка. – 2009. – 32 с.

17. Методика навчання географії материків і океанів : [навч.-метод. посіб. для вчителів географії та студентів пед. ВНЗ]. / О.М. Топузов, Т.Г. Назаренко, О.Ф. Надтока, Л.П. Вішнікіна, А.А. Шуканова, В.М. Самойленко. – К. : ДНВП «Картографія», 2011. – 128 с.

До навчальної дисципліни «Форми і методи викладання географії»

1. Книга вчителя географії: Довідково-методичне видання / Упорядник Н. В. Бескова, В. М. Проценко. – Харків: ТОРСІНГ ПЛЮС, 2006. – 288 с.

2. Кобернік С. Г., Коваленко Р. Р., Масляк П. О., Скуратович О. Я. Методика викладання географії в школі. – К.: Стафед-2, 2000. – 318 с.

3. Концепція географічної освіти в основній школі: проект /Інститут педагогіки НАПН України/ за заг. Ред. О.М. Топузова – К. Педагогічна думка, 2014. – 30 с.

4. Концепція профільного навчання в старшій школі / Уклад. Березовська Л. Д., Бібік Н. М., Бурда М. І. Та ін. / Завуч. Профільне навчання. Шкільний світ. – 2004. - № 6. – С. 3-13

5. Корнєєв В. П. Методика вивчення географії материків і океанів. – Кам'янець-Подільський: Абетка-НОВА, 2004. – 308 с.

6. Пантелеєва К. Реферат – один з активних видів самостійної діяльності учнів // Краєзнавство. Географія. Туризм. – № 25-28, 2002. – С. 40-41

IV. СТРУКТУРА ВАРІАНТУ ФАХОВОГО ВСТУПНОГО ВИПРОБУВАННЯ

Кожний варіант фахового вступного випробування містить **38** тестових питань, зміст яких стає відомим вступнику лише при отриманні варіанту випробування.

Варіант складається із завдань таких форм:

1) Питання на обрання вірної відповіді – до кожного питання надаються чотири варіанти відповіді, з яких вступник має обрати одну, зробивши відповідну позначку;

2) Питання на встановлення відповідності – до кожного питання надано інформацію, позначену цифрами ліворуч і літерами праворуч, для якої вступник повинен встановити відповідність, зробивши відповідні позначки у таблиці на перетинах рядків і стовпчиків;

3) Питання на встановлення вірної послідовності – до кожного питання надано перелік подій позначених літерами, які потрібно розташувати у вірній послідовності, зробивши відповідні позначки у таблиці відповідей на перетинах рядків і стовпчиків.

Розподіл питань у кожному варіанті:

- за формою завдань

№ з/п	Форма завдання	Кількість одиниць у варіанті
1	Питання на обрання вірної відповіді	26
2	Питання на встановлення відповідності	6
3	Питання на встановлення вірної послідовності	6
	Усього	38

- за темами навчальних дисциплін:

№ з/п	Зміст питання	Кількість одиниць у варіанті
1	За темами дисципліни «Фізична географія материків та океанів»	6
2	За темами «Фізична географія України»	6
3	За темами «Економічна і соціальна географія України»	7
4	За темами «Регіональна економічна і соціальна географія»	6
5	За темами « Методика викладання географії в загальноосвітніх навчальних закладах»	6
6	За темами «Форми і методи викладання географії»	7
	Усього	*38*

V. КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ ВІДПОВІДЕЙ

Оцінка за відповідь на кожне питання варіанту фахового вступного випробування може набувати одного з двох значень:

максимального значення кількості балів – за вірної відповіді,

мінімального значення (0 балів) – за невірної відповіді.

Розподіл максимальної кількості балів за відповіді на завдання різної форми наведений у таблиці:

№ з/п	Форма завдання	Максимальне значення, кількість балів	Максимальна кількість балів, яка може бути набрана за виконання завдань певної форми
1	Питання на обрання вірної відповіді	2	26*2 = 52
2	Питання на встановлення відповідності	4 – за увесь тест 4/4 – за кожну вірно встановлену відповідність	6*4 = 24
3	Питання на встановлення вірної послідовності	4 – за увесь тест 4/4 – за кожну вірно встановлену послідовність	6*4 = 24
	Усього		100